EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

LV **ECB-PUBLIC**

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2021. gada 26. februāris)

par Latvijas Bankas reformu

(CON/2021/9)

Ievads un tiesiskais pamats

Eiropas Centrālā banka (ECB) 2020. gada 22. decembrī saņēma Latvijas Finanšu ministrijas lūgumu sniegt atzinumu par priekšlikumu jaunam "Latvijas Bankas likumam" (tālāk tekstā – "likumprojekts") kopā ar grozījumiem 27 citos likumos (tālāk tekstā – "tiesību aktu projektu kopums").

ECB kompetence sniegt atzinumu pamatojas uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu, un Padomes Lēmuma 98/415/EK[1] 2. panta 1. punkta pirmo, otro, trešo, ceturto, piekto un sesto ievilkumu, jo tiesību aktu projektu kopums attiecas uz valūtas lietām, maksāšanas līdzekļiem, Latvijas Banku, monetārās, finanšu, banku, maksājumu sistēmu un maksājumu bilances statistikas vākšanu, apkopošanu un izplatīšanu, noteikumiem, ko piemēro finanšu iestādēm tiktāl, ciktāl tie materiāli ietekmē finanšu iestāžu un tirgu stabilitāti un saskaņā ar Līguma 127. panta 6. punktu ECB uzticētajiem īpašajiem uzdevumiem saistībā ar kredītiestāžu prudenciālu uzraudzību. ECB Padome šo atzinumu ir pieņēmusi saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

1. Tiesību aktu projektu kopuma mērķis

Latvijas Republikas parlaments 2019. gada 21. novembrī pieņēma grozījumus likumā "Par Latvijas Banku", nosakot, ka Ministru kabinets iesniedz parlamentam jaunu likumprojektu par Latvijas Banku, kas regulēs Latvijas Bankas pārvaldības struktūru un noteiks Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (FKTK) pievienošanu Latvijas Bankai. Pārvaldības reforma un FKTK pievienošana Latvijas Bankai ir galvenie tiesību aktu projektu kopuma elementi. Tomēr, ņemot vērā, ka spēkā esošais likums "Par Latvijas Banku" pieņemts 1992. gadā un nav būtiski grozīts, likumprojektā paredzēta arī virkne grozījumu, kas ietekmē vairākas Latvijas Bankas pašreizējās kompetences jomas, t. sk. maksājumu sistēmas, statistiku, banknošu un monētu emisiju un apgrozību. Šie grozījumi galvenokārt atspoguļo Latvijas Bankas pašreizējo praksi, tomēr vajadzības gadījumā tie piešķir jaunas pilnvaras, piemēram, ieviešot sankciju režīmu attiecībā uz skaidrās naudas apstrādātāju izdarītiem pārkāpumiem un nacionālo statistikas noteikumu pārkāpumiem. Pēc likumprojekta stāšanās spēkā tiks atcelts likums "Par Latvijas Banku" un "Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likums".

1 Padomes Lēmums 98/415/EK (1998. gada 29. jūnijs) par valstu iestāžu apspriešanos ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem (OV L 189, 3.7.1998., 42. lpp.).

2. Vispārīgi apsvērumi par Latvijas Bankas reformu

2.1 Saskaņā ar Līguma 131. pantu katrai dalībvalstij jānodrošina, ka tās nacionālie tiesību akti, tostarp nacionālās centrālās bankas (NCB) statūti, ir saderīgi ar Līgumiem un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtiem (tālāk tekstā – "ECBS Statūti"). Grozot NCB statūtus, šajā gadījumā likumu "Par Latvijas Banku", likumā, ar kuru veic grozījumus, jo īpaši jānodrošina, ka pilnībā tiek respektēta centrālās bankas neatkarība, kas garantēta saskaņā ar Līguma 130. pantu un ECBS Statūtu 7. un 14.2. pantu. Atbilstība šiem noteikumiem ir būtisks dalībvalsts tiesiskās konverģences aspekts, kuru, novērtējot valsts gatavību pievienoties euro zonai, pārbauda ar Līguma 140. panta 1. punktu noteiktajos konverģences ziņojumos[2].

2.2 ECB atzinīgi vērtē to, ka, nododot Latvijas Bankai FKTK uzdevumus saistībā ar kredītiestāžu uzraudzību, Latvijas Banka kļūs par nacionālo kompetento iestādi (NKI) saskaņā ar Padomes Regulu (ES) Nr. 1024/2013[3] izveidotā ECB Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ietvaros.

3. Latvijas Bankas pārvaldības reforma

3.1 *Pāreja no divu līmeņu pārvaldības struktūras uz viena līmeņa pārvaldības struktūru*

3.1.1 *Likumprojekta noteikumu par viena līmeņa pārvaldības struktūru mērķis*

Pašlaik Latvijas Bankai ir divu līmeņu pārvaldības struktūra. Augstākā lēmējinstitūcija ir Latvijas Bankas padome, kuras sastāvā ir seši parlamenta iecelti locekļi, savukārt Latvijas Bankas valde ir padomes iecelta izpildstruktūra, kas nodrošina efektīvu Latvijas Bankas vadību[4]. Padomi vada Latvijas Bankas prezidents, kuru ieceļ uz piecu gadu termiņu, ko var atjaunot vienu reizi. Ar likumprojektu tiek ieviesta viena līmeņa pārvaldības struktūra, atbilstoši kurai vienīgā lēmējinstitūcija, kas veic uzdevumus saistībā ar Eiropas Centrālo banku sistēmu (ECBS) un kuras neatkarība garantēta Līgumā un ECBS Statūtos, būs padome. Padomē būs septiņi locekļi. To vadīs prezidents, kuram būs divi vietnieki. Iecelšanas procedūra paliek nemainīga, visus padomes locekļus, tostarp prezidentu un abus prezidenta vietniekus, iecels parlaments. Lai gan plānots, ka likumprojekts stāsies spēkā 2023. gada 1. janvārī, pāreju uz viena līmeņa pārvaldības struktūru plānots veikt agrāk (parlamentam pieņemot grozījumus spēkā esošajā likumā "Par Latvijas Banku"), lai nodrošinātu, ka izmaiņas pārvaldības struktūrā notiek, pirms Latvijas Banka pārņem FKTK funkcijas.

3.1.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojektā paredzēto viena līmeņa pārvaldības struktūru*

ECB atzīmē, ka Līgumā un ECBS Statūtos nav īpašu prasību attiecībā uz Eiropas Centrālo banku sistēmas NCB pārvaldības struktūras līmeņiem. Latvijas Bankas valdes locekļi ir Latvijas Bankas darbinieki. Latvijas Bankas valde vada Latvijas Bankas darbu, īstenojot Latvijas Bankas padomes lēmumus. ECB jau norādījusi, ka ar ECBS saistīto uzdevumu veikšanā iesaistītā lēmējinstitūcija Latvijas Bankā ir padome, savukārt Latvijas Bankas valde ir Latvijas Bankas izpildstruktūra, kas

---

2 Sk. Atzinuma CON/2018/23 2.1. punktu. Visi ECB atzinumi tiek publicēti ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu.

3 Padomes Regula (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādnēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV L 287, 29.10.2013., 63. lpp.).

4 Likuma "Par Latvijas Banku" 23. pants.

tikai īsteno Latvijas Bankas Padomes lēmumus[5]. Ņemot vērā iepriekš minēto, ECB nav apsvērumu attiecībā uz Latvijas Bankas valdes likvidēšanu.

3.2 *Komiteju izveide*

3.2.1 *Likumprojekta noteikumu par komiteju izveidošanu mērķis*

Likumprojektā paredzēts, ka Latvijas Bankas padome izveidos vairākas komitejas, kuras būs tiesīgas pieņemt saistošus administratīvus lēmumus. Saskaņā ar likumprojektu tiks izveidota Uzraudzības komiteja, Noregulējuma komiteja un Skaidrās naudas aizstāšanas komiteja, kā arī var tikt izveidota komiteja, kas pilnvarota piemērot sankcijas par nacionālā statistikas regulējuma pārkāpumiem.

Šādu komiteju locekļiem būs aizliegts lūgt vai pieņemt norādījumus no Latvijas Republikas valdības un citām Savienības dalībvalstīm, Savienības institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām, un tām savukārt būs aizliegts dot norādījumus vai citādi mēģināt ietekmēt Latvijas Banku, tās padomes locekļus un padomes izveidoto komiteju locekļus.

Uzraudzības komiteja būs pilnvarota pieņemt lēmumus, kas paredzēti tiesību aktos, kuri reglamentē gan finanšu tirgu, gan Latvijas Bankas uzraudzīto finanšu tirgus dalībnieku darbību, tostarp lēmumus par: a) sankciju piemērošanu Latvijas Bankas uzraudzītajiem finanšu tirgus dalībniekiem un/vai b) to tiesību, pienākumu un darbības ierobežošanu. Latvijas Banka sīkāk izstrādās Uzraudzības komitejas uzdevumus. Latvijas Bankas padome noteiks Uzraudzības komitejas sastāvu, un to vadīs Latvijas Bankas padomes iecelts Latvijas Bankas padomes loceklis. Uzraudzības komitejas loceklis nedrīkstēs būt ne Noregulējuma komitejas loceklis, ne Latvijas Bankas darbinieks, kurš atbild par Latvijas Bankas uzdevumiem monetārās politikas veidošanas un īstenošanas jomā. Uzraudzības komitejas pieņemtos lēmumus varēs apstrīdēt Latvijas Bankas padomē Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

Noregulējuma komiteja būs pilnvarota pieņemt lēmumus, kas nepieciešami saistībā ar noregulējuma piemērošanu un kompensāciju izmaksas sistēmas nodrošināšanu. Latvijas Banka sīkāk izstrādās Noregulējuma komitejas uzdevumus. Komiteju vadīs Latvijas Bankas padomes iecelts Latvijas Bankas padomes loceklis. Noregulējuma komitejas loceklis nedrīkstēs būt ne Uzraudzības komitejas loceklis, ne Latvijas Bankas darbinieks, kurš atbild par Latvijas Bankas uzdevumiem monetārās politikas veidošanas un īstenošanas jomā. Noregulējuma komitejas lēmumus varēs apstrīdēt Latvijas Bankas padomē Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

Skaidrās naudas aizstāšanas komiteja pieņems lēmumus par bojātu un nederīgu banknošu un monētu aizstāšanu[6] un piemēros sankcijas skaidrās naudas apstrādātājiem, kas pārkāpuši prasības attiecībā uz: a) euro banknošu un monētu apstrādi un atkārtotu laišanu apgrozībā; b) reģistrāciju; un c) pārskatu sniegšanu par apstrādes iekārtām, ko izmanto euro banknošu un monētu apstrādei, un par šo iekārtu apstrādāto euro banknošu un monētu apjomu[7]. Likumprojektā

5 Sk. Atzinuma CON/2019/36 2.4. punktu.

6 Likumprojekta 39. panta ceturtā daļa.

7 Likumprojekta 43. panta piektā daļa.

nav sniegta sīkāka informācija par šīs komitejas sastāvu. Tomēr tiek pieņemts, ka komitejas locekļi būs Latvijas Bankas darbinieki.

Latvijas Bankas padome var izveidot komiteju, kas pieņem lēmumus par sankciju piemērošanu statistisko datu sniedzējiem par prasību vai procedūru, jo īpaši iesniegšanas termiņu, neievērošanu statistisko datu sagatavošanā vai iesniegšanā. Latvijas Bankas padome noteiks šīs komitejas sastāvu. Likumprojektā nav sniegta sīkāka informācija par iespējamās komitejas sastāvu. Tomēr tiek pieņemts, ka komitejas locekļi būs Latvijas Bankas darbinieki.

Šīs četras komitejas būs lemttiesīgas, ja sēdē piedalīsies vairāk nekā puse attiecīgās komitejas locekļu, un lēmumus pieņems ar sēdes dalībnieku balsu vairākumu. Latvijas Banka noteiks šo četru komiteju darba organizāciju.

Likumprojektā noteikts, ka Latvijas Banka var izveidot komitejas arī citās jomās, tomēr šīs komitejas nebūs tiesīgas pieņemt saistošus ārējos administratīvos lēmumus.

3.2.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par komiteju izveidošanu*

Visiem NCB lēmējinstitūciju locekļiem neatkarīgi jāīsteno pilnvaras un jāpilda uzdevumi un pienākumi, kas tiem uzticēti Līgumos un ECBS Statūtos[8]. Tādēļ jāizvērtē, vai četras likumprojektā paredzētās komitejas ir lēmējinstitūcijas Līgumu un Statūtu izpratnē.

Skaidrās naudas aizstāšanas komitejai, kā arī komitejai, kas nodarbosies ar statistisko sankciju jautājumiem, ir iepriekš aprakstītās īpašās un šauri definētās pilnvaras, kas neietver Latvijas Bankai saskaņā ar Līgumiem un ECBS Statūtiem uzticēto ar ECBS saistīto uzdevumu izpildi. Tāpēc šīs komitejas nav lēmējinstitūcijas Līgumu un Statūtu izpratnē.

Uzraudzības un noregulējuma komiteju pilnvaras attiecas tikai uz uzraudzības un noregulējuma jautājumiem, un tās pašas par sevi neietver Latvijas Bankai saskaņā ar Līgumiem un ECBS Statūtiem uzticēto ar ECBS saistīto uzdevumu izpildi. Tāpēc šīs komitejas nav lēmējinstitūcijas Līgumu un Statūtu izpratnē.

3.3 *Latvijas Bankas prezidenta un padomes locekļu iecelšanas kritēriji un atbrīvošanas no amata iemesli*

3.3.1 *Likumprojekta noteikumu par prezidenta un padomes locekļu iecelšanas kritērijiem un atbrīvošanas no amata iemesliem mērķis*

Likumprojektā noteiktas prasības, kas jāievēro, lai persona varētu tikt iecelta par Latvijas Bankas prezidentu un par tās padomes locekli. Par Latvijas Bankas prezidentu var būt persona: a) kura ir Latvijas Republikas pilsonis; b) kura ir ieguvusi vismaz maģistra grādu vai tam pielīdzināmu grādu; c) kurai ir atbilstoša pieredze organizācijas vadītāja vai tā tiešā padotībā esošā amatā; d) kura ir kompetenta makroekonomikas un finanšu tirgus analīzes jautājumos; e) kurai ir nevainojama reputācija; un f) kura atbilstoši likuma prasībām ir tiesīga saņemt pirmās kategorijas speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam. Par Latvijas Bankas padomes locekli var būt persona: a) kura ir Latvijas Republikas pilsonis; b) kura ir ieguvusi vismaz maģistra grādu vai tam pielīdzināmu grādu; c) kurai ir nevainojama reputācija; d) kura ir uzkrājusi amatam atbilstošu pieredzi un e) kura atbilstoši likuma prasībām ir tiesīga saņemt pirmās kategorijas speciālo atļauju pieejai valsts

8 LESD 130. pants un ECBS Statūtu 7. pants.

noslēpumam.

Likumprojektā precizētas Latvijas Bankas prezidenta, kas ir Latvijas Bankas padomes priekšsēdētājs un atbild par Latvijas Bankas darba organizāciju, funkcijas un uzdevumi. Likumprojektā paredzēts, ka prezidenta prombūtnes laikā viņa pienākumus pildīs prezidenta noteikts prezidenta vietnieks. Prezidenta un abu prezidenta vietnieku prombūtnes laikā prezidenta pienākumus pildīs prezidenta noteikts Latvijas Bankas padomes loceklis.

Saskaņā ar likumprojektu Latvijas Bankas padomes loceklis pirms amata pilnvaru termiņa (pieci gadi, uz jaunu termiņu pagarināms vienu reizi) beigām no amata var tikt atbrīvots tikai šādos gadījumos: a) saņemts padomes locekļa iesniegums par atkāpšanos no amata; b) padomes loceklis vairs neatbilst amata veikšanai nepieciešamajiem nosacījumiem ECBS Statūtu 14.2. panta izpratnē; c) padomes loceklis izdarījis smagu pārkāpumu ECBS Statūtu 14.2. panta izpratnē. Turklāt likumprojektā precizēts, ka Latvijas Bankas prezidents parlamenta lēmumu par prezidenta atbrīvošanu no amata var pārsūdzēt Eiropas Savienības Tiesā, ievērojot ECBS Statūtu 14.2. pantā noteikto procedūru, savukārt Latvijas Bankas padomes loceklis, kas nav prezidents, parlamenta lēmumu par viņa atbrīvošanu no amata var pārsūdzēt nacionālajā tiesā saskaņā ar Administratīvā procesa likumu. Ja Latvijas Bankas prezidents atbrīvots no amata pirms pilnvaru termiņa beigām vai ja viņa pilnvaru termiņš beidzies pirms jauna prezidenta pilnvaru termiņa sākuma, prezidenta pienākumus – izņemot ECB Padomes locekļa pienākumus – pilda parlamenta iecelts prezidenta vietnieks vai, viņa prombūtnes laikā, parlamenta iecelts Latvijas Bankas padomes loceklis.

3.3.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par prezidenta un padomes locekļu iecelšanas kritērijiem un atbrīvošanas no amata iemesliem*

Attiecībā uz jaunajām prasībām, kas personai jāizpilda, lai to ieceltu par Latvijas Bankas prezidentu vai padomes locekli, ECB atgādina, ka dalībvalstis var brīvi noteikt nosacījumus, kas vajadzīgi, lai ieceltu savu NCB lēmējinstitūciju locekļus, ar nosacījumu, ka šādi nosacījumi nav pretrunā Līgumos noteiktajām centrālo banku neatkarības iezīmēm[9]. ECB uzskata, ka jaunie prezidenta un pārējo padomes locekļu iecelšanas kritēriji nav pretrunā Līguma 130. pantā un ECBS Statūtu 7. pantā noteiktajai prasībai par centrālās bankas neatkarību.

ECB īpaši apsvērusi likumprojekta prasību[10], ka prezidents vai padomes loceklis "atbilstoši likuma prasībām ir tiesīgs saņemt pirmās kategorijas speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam". Šajā sakarā ECB saprot, ka likums "Par valsts noslēpumu" nosaka, ka gadījumā, ja amatpersonai vai darbiniekam tiek atteikta speciālā atļauja vai viņu atļauja tiek anulēta, tas ir pietiekams iemesls, lai uzskatītu, ka šī persona vairs neatbilst ieņemamā amata / veicamā darba prasībām, ja šāds amats / darbs ir saistīts ar valsts noslēpuma izmantošanu vai aizsardzību. Tāpēc pēc šādas atļaujas anulēšanas attiecīgā persona nekavējoties jāpārceļ amatā, kas nav saistīts ar valsts noslēpumu, vai, ja tas nav iespējams, darba (dienesta) attiecības ar to nekavējoties jāizbeidz[11]. Tomēr ECB saprot, ka šie likuma "Par valsts noslēpumu" noteikumi neattiecas uz Latvijas Bankas prezidentu un pārējiem padomes locekļiem, jo: a) likumprojektā ietvertie pamati viņu atbrīvošanai no amata ir ekskluzīvi; un b) likuma "Par valsts noslēpumu" attiecīgie noteikumi attiecas uz amatpersonām un

9 Sk. Atzinuma CON/2020/19 2.1. punktu.

10 Sk. likumprojekta 12. panta trešās daļas 6. punktu.

11 Sk. likuma "Par valsts noslēpumu" 13. panta ceturto daļu.

darbiniekiem, savukārt prezidents un padomes locekļi ir ieceltas amatpersonas, kas nav Latvijas Bankas darbinieki un nav dienesta attiecībās ar Latvijas Banku.

3.4 *Padomes locekļu amata pilnvaru termiņa ierobežošana*

3.4.1 *Likumprojekta noteikumu par padomes locekļu amata pilnvaru termiņa ierobežošanu mērķis*

Likumprojektā ir paredzēts, ka viena un tā pati persona var ieņemt padomes locekļa amatu ne vairāk kā divus termiņus pēc kārtas. Saskaņā ar paskaidrojuma rakstu likumprojekta mērķis ir ieviest stingrāku ierobežojumu, jo tiek pieņemts, ka spēkā esošā likuma "Par Latvijas Banku" noteikumi ierobežojumu attiecina tikai uz konkrētu padomes amatu, kas nozīmē, ka padomes loceklis var ieņemt amatu tikai divus secīgus amata pilnvaru termiņus padomes locekļa statusā, tomēr pēc tam viņš vai viņa varētu ieņemt amatu vēl divus amata pilnvaru termiņus prezidenta statusā. Tagad likumprojektā ierosināts ierobežot iespēju ieņemt padomes locekļa amatu ar diviem termiņiem pēc kārtas neatkarīgi no ieņemamā amata – gan padomes locekļa, gan prezidenta vietnieka, gan prezidenta statusā. Ņemot vērā to, ka šis ierobežojums nosaka stingrāku ierobežojumu nekā spēkā esošais likums, likumprojekta pārejas noteikumi nosaka, ka jaunais ierobežojums attieksies tikai uz tiem padomes locekļiem, kas iecelti pēc likumprojekta stāšanās spēkā.

3.4.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par padomes locekļu amata pilnvaru termiņa ierobežošanu*

Attiecībā uz jaunajiem ierobežojumiem padomes locekļu atkārtotai iecelšanai amatā ECB ņem vērā apstākli, ka likumprojektā jauno ierobežojumu piemēro tikai tiem padomes locekļiem, kas iecelti pēc likumprojekta stāšanās spēkā[12].

3.5 *Prezidenta un padomes locekļu atalgojums*

3.5.1 *Likumprojekta noteikumu par prezidenta un padomes locekļu atalgojumu mērķis*

Likumprojektā saglabāts pašreizējais tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru Latvijas Bankas padome nosaka tās locekļu un Latvijas Bankas darbinieku atlīdzības sistēmu. Tomēr jāatzīmē, ka pašlaik spēkā esošajā likumā "Par Latvijas Banku" atlīdzības noteikšanas kritēriji nav paredzēti. Ar likumprojektu tiek ieviesta formula padomes locekļu, t. sk. Latvijas Bankas prezidenta, algu noteikšanai, pamatojoties uz finanšu un apdrošināšanas sektora darbinieku vidējo mēnešalgu iepriekšējā kalendārajā gadā, tai piemērojot šādus koeficientus: a) Latvijas Bankas prezidenta algai – 5,44; b) Latvijas Bankas prezidenta vietnieka algai – 4,91; c) pārējo Latvijas Bankas padomes locekļa algai – 4,05. Latvijas Bankas prezidenta, prezidenta vietnieka un pārējo padomes locekļa algu noteiks reizi gadā periodam no katra gada 1. aprīļa līdz nākamā gada 31. martam. Saskaņā ar paskaidrojuma rakstu šo prezidenta un pārējo padomes locekļu algu indeksācijas formulu Latvijas Banka praksē izmantojusi jau ievērojamu laiku, lai mazinātu iespējamos interešu konfliktus. Iepriekš formula nebija noteikta likumā, un tās izmantošana pilnībā bija padomes locekļu ziņā. Paskaidrojuma rakstā norādīts, ka, lai ņemtu vērā FKTK pievienošanu Latvijas Bankai, formula nedaudz grozīta, paplašinot atsauces atalgojumu un iekļaujot tajā atalgojumu apdrošināšanas sektorā. Lai nodrošinātu, ka padomes locekļu faktiskais atalgojums paliek

12 Sk. Atzinuma CON/2018/17 3.3.3. punktu.

nemainīgs, likumprojektā ierosinātie koeficienti nedaudz palielināti salīdzinājumā ar pašlaik praksē piemērotajiem.

3.5.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par prezidenta un padomes locekļu atalgojumu*

Attiecībā uz Latvijas Bankas padomes locekļu atalgojumu ECB atzīmē, ka dalībvalstis nedrīkst censties ietekmēt NCB lēmējinstitūciju locekļus, izdarot grozījumus nacionālajos tiesību aktos, kas skar to atalgojumu, ievērojot principu, ka šādi grozījumi drīkst attiekties tikai uz locekļiem, kas tiks iecelti amatā nākotnē[13]. ECB saprot, ka likumprojekta ietekme uz prezidenta, prezidenta vietnieka un citu padomes locekļu faktisko atalgojumu būs ļoti ierobežota, ja tāda būs, jo koeficienti ir pielāgoti tā, lai nodrošinātu, ka atlīdzība lielā mērā netiek ietekmēta. Tomēr, ņemot vērā atsauces vērtības iespējamo dinamiku, t. i., finanšu pakalpojumu un apdrošināšanas sektora darbinieku vidējo mēneša bruto darba samaksu, nevar izslēgt, ka prezidenta, prezidenta vietnieka un pārējo padomes locekļu atalgojums būs zemāks par viņu pašreizējo atalgojumu. Ņemot vērā iepriekš minēto, ECB aicina likumdevēju apsvērt iespēju jaunos noteikumus par šāda atalgojuma noteikšanu piemērot tikai prezidentiem, prezidenta vietniekiem un pārējiem padomes locekļiem, kas iecelti pēc likumprojekta stāšanās spēkā.

3.6 *Revīzijas komitejas izveide*

3.6.1 *Likumprojekta noteikumu par Revīzijas komitejas izveidi mērķis*

Lai pārraudzītu Latvijas Bankas finanšu pārskatu sagatavošanu un iekšējās kontroles sistēmas, iekšējā audita un ārējo revidentu darbību, tiks izveidota Revīzijas komiteja. Revīzijas komitejā būs vismaz trīs locekļi, un tās locekļu vairākums būs neatkarīgi savu profesionālo pienākumu izpildē. Saskaņā ar paskaidrojuma rakstu tas nozīmē, ka vismaz viens Revīzijas komitejas loceklis var būt Latvijas Bankas darbinieks. Revīzijas komitejas locekļus iecels Latvijas Bankas padome. Paredzēts, ka Revīzijas komiteju izveido līdz 2021. gada 31. oktobrim.

3.6.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par Revīzijas komitejas izveidi*

ECB atzinīgi vērtē to, ka Latvijas Banka izveidos neatkarīgu Revīzijas komiteju, kurai arī turpmāk būtu jāveicina Latvijas Bankas laba pārvaldība.

3.7 *Konsultatīvā finanšu tirgus padome*

3.7.1 *Likumprojekta noteikumu par Konsultatīvo finanšu tirgus padomi mērķis*

Likumprojektā paredzēta Konsultatīvās finanšu tirgus padomes izveide, lai veicinātu Latvijas Bankas uzraudzīto finanšu tirgus dalībnieku līdzdalību jautājumos, kas tiem ir tieši nozīmīgi. Konsultatīvajā finanšu tirgus padomē būs trīs pārstāvji no Latvijas Bankas un visu to profesionālo apvienību deleģēti pārstāvji, kuras pārstāv Latvijas Bankas uzraudzītos finanšu tirgus dalībniekus. Tās sastāvu apstiprinās Latvijas Bankas prezidents.

Konsultatīvās finanšu tirgus padomes galvenie uzdevumi būs šādi: a) sniegt priekšlikumus attiecībā uz Latvijas Bankas noteikumu projektiem par uzraudzību, noregulējumu un ieguldītāju aizsardzību; b) sniegt atzinumu par Latvijas Bankas plānotajiem gada izdevumiem finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanai un uzraudzībai, noregulējuma instrumentu piemērošanai un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanai; un c) dot vērtējumu par kompensāciju izmaksas

13 Sk. ECB 2020. gada konverģences ziņojuma angļu valodā 24. lpp.

sistēmu līdzekļu uzkrāšanas un no tām veikto atlīdzību izmaksu rezultātiem. Latvijas Banka būs tiesīga ar Konsultatīvo finanšu tirgus padomi apspriesties arī par citiem ar Latvijas Bankas uzdevumu izpildi saistītiem jautājumiem.

3.7.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par Konsultatīvo finanšu tirgus padomi*

Jāatzīmē, ka Konsultatīvā finanšu tirgus padome jau pastāv saskaņā ar pašreizējo tiesisko regulējumu un ar to par līdzīgiem jautājumiem apspriežas FKTK. Šai struktūrai ir tikai konsultatīvs raksturs, un tās atzinumi nav saistoši FKTK. Tomēr saskaņā ar pašreizējo tiesisko regulējumu FKTK ir pienākums Konsultatīvās finanšu tirgus padomes sanāksmes protokolā sniegt paskaidrojumus par to, kāpēc tā neievēro šīs padomes ieteikumus[14]. Likumprojektā līdzīgas prasības nav paredzētas. Tomēr ECB saprot, ka Latvijas Bankai ir tiesisks pienākums sniegt šādus paskaidrojumus saskaņā ar Administratīvā procesa likumu un Konstitucionālās tiesas judikatūru.

ECB saprot, ka jaunā Konsultatīvā finanšu tirgus padome būs tikai konsultatīva struktūra, kuras galvenais uzdevums būs sniegt atzinumus un ieteikumus Latvijas Bankai tās kompetences jomās. Konsultatīvā finanšu tirgus padome nekādos apstākļos nevarēs tieši vai netieši iejaukties Latvijas Bankas lēmumu pieņemšanas procesos. ECB iepriekš kopumā atzinīgi vērtējusi līdzīgu konsultatīvu struktūru izveidi, kuras varētu piedāvāt plaša loka īpašas zināšanas Latvijas Bankai, kas būs noderīgas, īstenojot tās jauno atbildību par finanšu tirgus uzraudzību[15]. Daudzas uzraudzības iestādes regulāri ar tirgus dalībniekiem apspriežas par uzraudzības jautājumiem, lai uzturētu atgriezenisko saiti, kas iestādei sniedz informāciju par tās jau veikto vai plānoto darbību sekām attiecībā uz uzraudzītajām iestādēm. No pārvaldības viedokļa šādas konsultācijas var palīdzēt nodrošināt augstus un konsekventus uzraudzības standartus. Individuālu uzraudzības lēmumu iesniegšana Konsultatīvajai finanšu tirgus padomei radītu nopietnas bažas no konfidencialitātes viedokļa, tomēr ECB saprot, ka nav paredzēts apspriesties ar Konsultatīvo finanšu tirgus padomi pirms tirgus dalībniekiem adresētu individuālu saistošu administratīvo lēmumu pieņemšanas.

4. Latvijas Bankas finanšu neatkarība

4.1 *Likumprojekta noteikumu par Latvijas Bankas finanšu neatkarību mērķis*

Saskaņā ar likumprojektu Latvijas Bankas finanšu pārskatu sniegšanas un grāmatvedības noteikumi lielā mērā paliek nemainīgi salīdzinājumā ar spēkā esošo likumu “Par Latvijas Banku”.

Latvijas Bankas pamatkapitāls paliek nemainīgs – 100 milj. euro. Latvijas Bankai joprojām būs savs neatkarīgs budžets, ko apstiprina Latvijas Bankas padome. Turklāt likumprojekts piešķir Latvijas Bankai tiesības noteikt tās sniegto pakalpojumu cenrādi. Saskaņā ar paskaidrojuma rakstu tas ir īpaši svarīgi attiecībā uz maksu par maksājumu pakalpojumiem un dalību maksājumu sistēmās, kā arī pakalpojumiem, kas saistīti ar skaidrās naudas apriti. Šis noteikums neattiecas uz finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības maksām, jo tās turpinās iekasēt saskaņā ar attiecīgajiem nozaru tiesību aktiem.

Likumprojektā saglabāts pašreizējais tiesiskais regulējums attiecībā uz Latvijas Bankas

14 Sk. likuma par FKTK 21. panta otro daļu.

15 Sk. Atzinuma CON/2005/39 7. punktu.

grāmatvedības procedūrām un finanšu pārskatiem. Latvijas Banka turpinās sagatavot savus finanšu pārskatus saskaņā ar ECB tiesību aktiem par grāmatvedības un finanšu pārskatiem. Neskarot ECB prasības, Latvijas Bankai joprojām būs tiesības izdot iekšējos noteikumus, kuros būs noteiktas papildu prasības tās finanšu pārskatu sagatavošanai.

Likumprojektā principā saglabāts pašreizējais tiesiskais regulējums attiecībā uz Latvijas Bankas peļņas sadali, pievienojot skaidri izteiktu precizējumu, ka pārskata gadā gūto peļņu aprēķina pēc iepriekšējos gados uzkrāto zaudējumu segšanas un ka zaudējumi tiek segti no Latvijas Bankas nākamo periodu peļņas gadījumos, kuros gan rezerves kapitāls, gan pamatkapitāls nav pietiekami. Latvijas Bankas padome patur tiesības samazināt maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu, kas veido 50 % no pārskata gadā gūtās peļņas pēc iepriekšējos gados uzkrāto zaudējumu segšanas, ja tādi bijuši, ja šāds samazinājums nepieciešams Latvijas Bankas rezerves kapitāla palielināšanai saistībā ar finanšu riskiem, kuriem Latvijas Banka pakļauta savu uzdevumu izpildē. Peļņa jāieskaita valsts budžetā triju dienu laikā pēc tam, kad Latvijas Bankas padome apstiprinājusi gada pārskatu.

4.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par Latvijas Bankas finanšu neatkarību*

ECB atzinīgi vērtē likumprojekta noteikumus, kas, saglabājot spēkā esošo tiesisko regulējumu attiecībā uz Latvijas Bankas grāmatvedības procedūrām, finanšu pārskatiem un būtībā arī peļņas sadali, vēl vairāk stiprina Latvijas Bankas finanšu neatkarību, pievienojot skaidri izteiktu precizējumu, ka pārskata gadā gūto peļņu aprēķina pēc iepriekšējos gados uzkrāto zaudējumu segšanas un ka zaudējumi tiek segti no Latvijas Bankas nākamo periodu peļņas gadījumos, kuros gan rezerves kapitāls, gan pamatkapitāls nav pietiekami. Tomēr ECB atzīmē, ka Latvijas Bankas nākamo periodu peļņas izmantošanas mehānisms varētu tikt piemērots arī pēc tam, kad zaudējumu segšanai izlietots Latvijas Bankas rezerves kapitāls. Šādā veidā kā zaudējumu kompensācijas mehānisms nebūtu jāizmanto Latvijas Bankas pamatkapitāls.

ECB atzinīgi vērtē ar likumprojektu ieviesto saistību regulējumu, kas nodrošina, ka Latvijas Bankai ir saistības tikai par Latvijas Bankas neatkarīgi pieņemto lēmumu sekām. Šajā kontekstā Latvijas Banka ir pasargāta no jebkādiem zaudējumiem, kas izriet no prasībām pret FKTK par lēmumiem, kuri pieņemti pirms tās pievienošanas Latvijas Bankai[16].

5. FKTK pievienošana Latvijas Bankai

5.1 *Likumprojekta noteikumu par FKTK pievienošanu Latvijas Bankai mērķis*

5.1.1 *Likumprojektā noteiktā jaunu uzdevumu uzticēšana Latvijas Bankai*

Likumprojekts paredz visu FKTK funkciju nodošanu Latvijas Bankai un FKTK likvidāciju, tam stājoties spēkā 2023. gada 1. janvārī. FKTK ir atbildīga par: 1) visa finanšu sektora uzraudzību, kas ietver kredītiestādes, apdrošinātājus, apdrošināšanas starpniekus, pārapdrošinātājus, pārapdrošināšanas starpniekus, privātos pensiju fondus, regulēta tirgus organizētājus, depozitārijus, ieguldījumu brokeru sabiedrības, ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, krājaizdevu sabiedrības, ārējās kredītu novērtējuma institūcijas (reitingu aģentūras), alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekus, maksājumu iestādes un e-naudas iestādes; 2) kompensāciju izmaksas

16 Sīkāku informāciju skatīt šī atzinuma 5.1.4. punktā.

sistēmu pārvaldību; un 3) kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumu. Pašreizējā uzraudzības joma un regulējums, noregulējuma īstenošana un kompensāciju izmaksas sistēmu pārvaldība paliek nemainīga. Turklāt finanšu tirgus dalībnieki turpinās segt visas izmaksas, kas nepieciešamas finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanai un uzraudzībai, noregulējuma īstenošanai un kompensāciju izmaksas sistēmu pārvaldībai pēc šo uzdevumu nodošanas Latvijas Bankai. Latvijas Banka pārņems visas FKTK saistības, tomēr likumprojektā paredzēti vairāki aizsardzības līmeņi, kuru mērķis ir pasargāt Latvijas Banku no jebkādām finanšu sekām.

Paredzēts, ka, pievienojot FKTK, Latvijas Bankai tiks uzticēti šādi jauni uzdevumi: a) visu regulēto finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku uzraudzība, tostarp to atbilstība Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma prasībām un Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma prasībām attiecībā uz finanšu ierobežojumiem; b) kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējums; c) noguldījumu garantiju fonda pārvaldība, apdrošināto aizsardzības fonda pārvaldība un kompensāciju izmaksas ieguldītājiem saskaņā ar ieguldītāju aizsardzības sistēmu.

5.1.2 *Likumprojekta pārejas noteikumi*

Latvijas Bankas padome sadarbībā ar FKTK padomi izveidos komisiju, kura risinās jautājumus saistībā ar FKTK pievienošanu Latvijas Bankai. Šajā komisijā, pamatojoties uz paritātes principu, būs pārstāvētas abas iestādes. Komisijas priekšsēdētājs būs Latvijas Bankas amatpersona, savukārt FKTK amatpersona būs priekšsēdētāja vietnieks. Šī Komisija darbosies kā forums, kurā detalizēti risinās praktiskos jautājumus, kas saistīti ar FKTK pievienošanu Latvijas Bankai. Komisija izstrādās un īstenos FKTK pievienošanas Latvijas Bankai plānu. Šo plānu pieņems Latvijas Bankas padome ciešā sadarbībā ar FKTK padomi.

No 2021. gada jūlija Latvijas Banka var nodrošināt FKTK atbalsta funkcijas. FKTK atlīdzinās Latvijas Bankai izmaksas, kas saistītas ar šo pakalpojumu sniegšanu. Sīki izstrādāti noteikumi par atbalsta funkciju nodrošināšanu un izmaksu atlīdzināšanu tiks noteikti sadarbības līgumā starp Latvijas Banku un FKTK. Šāda pieeja ļaus laikus integrēt atbalsta funkcijas, dos darbiniekiem papildu laiku, lai pielāgotos jauniem iekšējiem procesiem un IT risinājumiem, un ļaus daļu FKTK atbalsta personāla raiti integrēt Latvijas Bankā.

Latvijas Bankai tiks nodotas darba attiecības ar darbiniekiem, kas FKTK veic pamatfunkcijas (t. i., ar atbalstu nesaistītas funkcijas) (A un B iedaļa saskaņā ar Eurosistēmas funkciju shēmu). Tā kā nav iespējams nodrošināt FKTK esošo departamentu un amata nosaukumu pārcelšanu uz Latvijas Bankas struktūru, neveicot nekādas izmaiņas, komisija sagatavos priekšlikumu FKTK pamatfunkciju integrācijai Latvijas Bankas struktūrā un sagatavos to pamatfunkciju darbinieku sarakstu, kuru darba attiecības tiks nodotas Latvijas Bankai.

FKTK uzdevumu veicināt finanšu pratību un ekonomikas zināšanu apguvi Latvijas Banka pārņems jau 2022. gada 1. janvārī.

Likumprojektā noteikts, ka katra iestāde sedz savus ar pievienošanas procesu saistītos izdevumus.

5.1.3 *Likumprojekta noteikumi par interešu konflikta novēršanu*

Ņemot vērā riskus un risku mazināšanas pasākumus, kas identificēti 2020. gada 20. maija novērtējuma ziņojumā, likumprojektā noteikts, ka Latvijas Bankai jānodrošina monetārās politikas, uzraudzības un noregulējuma funkciju funkcionāla nodalīšana. Tas ietver tādas iekšējās struktūras izveidi, saskaņā ar kuru šos uzdevumus veic atsevišķi departamenti, kuriem ir atsevišķa pakļautības kārtība, un skaidri noteiktas lēmējinstitūciju un to locekļu pilnvaras. Uzraudzības un noregulējuma jautājumos tiks izveidotas divas atsevišķas komitejas. Katru no šīm komitejām vadīs cits padomes loceklis. Uzraudzības komitejas locekļi nevar būt arī Noregulējuma komitejas locekļi un otrādi. Turklāt darbinieki, kas ir atbildīgi par Latvijas Bankas monetārās politikas funkciju, nedrīkst būt nevienas no šīm komitejām locekļi. Visbeidzot, likumprojektā noteikts, ka uzraudzības un noregulējuma funkcijas jāveic tā, lai tās netraucētu un neietekmētu ar Eurosistēmas monetāro politiku saistīto uzdevumu izpildi. Uzraudzības uzdevumi nedrīkst traucēt vai ietekmēt monetārās politikas uzdevumus, t. i., uzraudzības uzdevuma vajadzības nedrīkst ietekmēt monetārās politikas uzdevumu izpildi.

5.1.4 *Likumprojekta finanšu noteikumi attiecībā uz FKTK pievienošanu Latvijas Bankai*

Latvijas Banka pārņems FKTK mantu un finanšu aktīvus un būs tās tiesību un saistību pārņēmēja. Likumprojektā iekļauti sīki izstrādāti noteikumi par FKTK tīro aktīvu izmantošanu brīdī, kad tā tiek pievienota Latvijas Bankai:

1) Attiecībā uz visiem pozitīvajiem neto aktīviem tiks izveidota rezerve iespējamo zaudējumu atlīdzināšanai saistībā ar tiesvedībām un prasībām pret FKTK;
2) Atlikušos neto aktīvus, ja tie būs pozitīvi, izmantos, lai samazinātu Latvijas Bankas izdevumus, ko sedz finanšu tirgus dalībnieku iemaksas;
3) Ja atlikušie neto aktīvi būs negatīvi vai kļūs negatīvi pēc rezerves izveidošanas iespējamo zaudējumu atlīdzināšanai saistībā ar tiesvedībām un prasībām pret FKTK, tiks palielinātas finanšu tirgus dalībnieku iemaksas.

Visi zaudējumi, kas izriet no prasījumiem pret FKTK saistībā ar lēmumiem, kuri pieņemti pirms tās pievienošanas Latvijas Bankai un kuriem pievienošanas brīdī nebūs izveidota rezerve, tiks segti no valsts budžeta.

Attiecībā uz turpmāko finansējumu izdevumiem, kas saistīti ar uzraudzību un noregulējumu, kā arī noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu pārvaldību, likumprojektā paredzēts, ka šādi izdevumi tiks iekasēti no finanšu tirgus dalībniekiem. Visbeidzot, Latvijas Bankas atbildības regulējums attiecībā uz zaudējumiem, kas radušies trešai personai Latvijas Bankas padomes locekļa, Latvijas Bankas darbinieka vai pilnvarotas personas rīcības rezultātā, pildot savus amata (darba) pienākumus, ar likumprojektu tiek grozīts no principa, kura pamatā ir viegla neuzmanība, uz principu, kura pamatā ir tīša prettiesiska rīcība vai rupja neuzmanība.

5.2 *Jaunu uzdevumu uzticēšanas Latvijas Bankai atbilstības monetārās finansēšanas aizliegumam novērtējums*

5.2.1 *Latvijas Bankai uzticētie jaunie uzdevumi*

Kā norādīts iepriekš, FKTK pievienošanas rezultātā Latvijas Bankai tiks uzticēts plašs jaunu uzdevumu klāsts, tostarp: a) visu regulēto finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku, t. sk. kredītiestāžu, uzraudzība; b) kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējums; un c) noguldījumu garantiju fonda, apdrošināto aizsardzības fonda un ieguldītāju aizsardzības sistēmas izmaksu ieguldītājiem pārvaldība. No pārejas noteikumu redakcijas varētu secināt, ka Latvijas Bankai ir vēl viens jauns uzdevums, proti, veicināt finanšu pratību un ekonomikas zināšanu apguvi. Tomēr tas nav patiesi jauns uzdevums, jo Latvijas Banka gadu desmitiem ir strādājusi pie informācijas un izglītības iespēju nodrošināšanas plašai sabiedrībai[17]. Līdz ar to nav jāizvērtē, vai finanšu pratības veicināšana un ekonomikas zināšanu apguve atbilst monetārās finansēšanas aizliegumam[18].

5.2.2 *Kritēriji, pēc kuriem novērtē jaunu uzdevumu uzticēšanas ECBS NCB atbilstību monetārās finansēšanas aizliegumam*

ECB uzsver, ka priekšlikums uzticēt jaunus uzdevumus ECBS iesaistītai NCB jāvērtē, ņemot vērā monetārās finansēšanas aizliegumu saskaņā ar Līguma 123. pantu. Šāda aizlieguma vajadzībām Padomes Regulas (EK) Nr. 3603/93[19] 1. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punktā "cita veida kredīta pakalpojumi" definēti kā "valsts sektora saistību finansējums attiecībā uz trešajām personām".

Nodrošināt, ka dalībvalstis īsteno stabilu budžeta politiku, ir viens no galvenajiem monetārās finansēšanas aizlieguma mērķiem, kuru nedrīkst apiet. Tāpēc uzdevumu finansēt pasākumus, par kuriem parasti atbild dalībvalstis un kurus finansē no to budžeta, nevis NCB budžeta, nedrīkst uzticēt NCB. Lai izlemtu, kas ir valsts sektora saistību pret trešām personām finansēšana, ko var interpretēt kā centrālās bankas finansējuma nodrošināšanu ārpus centrālās bankas uzdevumu jomas, katrā atsevišķā gadījumā jāizvērtē, vai NCB veicamais uzdevums ir centrālās bankas uzdevums vai valdības uzdevums, t. i., uzdevums, par kuru atbild dalībvalstis. Citiem vārdiem sakot, jāpastāv pietiekamiem aizsardzības pasākumiem, kuri nodrošina, ka netiek apiets monetārās finansēšanas aizlieguma mērķis, proti, dalībvalstīm saglabāt stabilu budžeta politiku.

Saskaņā ar Līguma 271. panta d) punktu un ECBS Statūtu 35.6. pantu realizējot rīcības brīvību sava pienākuma – nodrošināt, ka NCB pilda Līgumā noteiktās saistības – izpildē, ECB Padome apstiprinājusi aizsardzības pasākumus tādu kritēriju veidā, ar kuru palīdzību nosaka, ko var uzskatīt par "valsts sektora saistībām attiecībā uz trešām personām" Regulas (EK) Nr. 3603/93 1. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punkta nozīmē:

Pirmkārt, centrālās bankas uzdevumi ir jo īpaši tie uzdevumi, kas saistīti ar uzdevumiem, kuri ECB un NCB uzticēti ar Līgumu un ECBS Statūtiem. Šie uzdevumi galvenokārt definēti Līguma 127. panta 2., 5. un 6. punktā un 128. panta 1. punktā, kā arī ECBS Statūtu 22. pantā un 25.1. pantā.

17 Par Latvijas Bankas konkrētām darbībām šajā kontekstā skatīt Latvijas Bankas 2019. gada pārskata 55.–57. lpp.

18 Sk. ECB 2020. gada konverģences ziņojuma 72. zemsvītras piezīmi.

19 Padomes Regula (EK) Nr. 3603/93 (1993. gada 13. decembris), ar ko precizē definīcijas, lai piemērotu Līguma 104. pantā un 104.b panta 1. punktā minētos aizliegumus (OV L 332, 31.12.1993., 1. lpp.).

Otrkārt, saskaņā ar ECBS Statūtu 14.4. pantu NCB var veikt "uzdevumus, kas nav minēti [ECBS Statūtos]", un nav izslēgti jauni uzdevumi, t. i., uzdevumi, kas nav saistīti ar ECB un NCB uzticētajiem uzdevumiem. Tomēr jaunie uzdevumi, ko veic NCB un kas nav raksturīgi NCB uzdevumiem vai kas nepārprotami tiek pildīti valdības vai citu valsts sektora struktūru vārdā un vienīgi to interesēs, būtu jāuzskata par valdības uzdevumiem.

Treškārt, svarīgs kritērijs, lai jaunu uzdevumu kvalificētu kā NCB neraksturīgu uzdevumu vai nepārprotami pildītu valdības vai citu valsts sektora iestāžu vārdā un vienīgi to interesēs, ir uzdevuma ietekme uz attiecīgās NCB institucionālo, finanšu un personisko neatkarību.

Jo īpaši būtu jāņem vērā šādi kritēriji:

a) vai jaunā uzdevuma izpilde nerada tādus interešu konfliktus ar esošajiem centrālās bankas uzdevumiem, kuri netiek pienācīgi risināti, un vai jaunā uzdevuma izpilde iespējams nepapildina šos esošos centrālās bankas uzdevumus. Ja rodas interešu konflikts starp esošajiem un jaunajiem uzdevumiem, būtu jāpastāv pietiekamiem aizsardzības pasākumiem, lai mazinātu minēto konfliktu. Jaunu uzdevumu un esošo centrālās bankas uzdevumu savstarpējā papildināmība nebūtu jāinterpretē plaši, lai tās rezultātā nevarētu izveidoties neierobežotu papilduzdevumu ķēde. Šāda savstarpējā papildināmība būtu jāizskata saistībā ar minēto uzdevumu finansēšanu;

b) vai bez jauniem finanšu resursiem jaunā uzdevuma izpilde ir nesamērīga ar NCB finanšu vai organizatoriskajām spējām un var negatīvi ietekmēt tās spēju pienācīgi veikt esošos centrālās bankas uzdevumus;

c) vai jaunā uzdevuma izpilde atbilst NCB institucionālajai struktūrai, ņemot vērā centrālās bankas neatkarības un pārskatatbildības apsvērumus;

d) vai jaunā uzdevuma izpilde rada būtiskus finanšu riskus;

e) vai jaunā uzdevuma izpilde pakļauj NCB lēmējinstitūciju locekļus nesamērīgiem politiskiem riskiem un var ietekmēt arī viņu personisko neatkarību un jo īpaši ECBS Statūtu 14.2. pantā noteikto amata pilnvaru termiņa garantiju.

5.2.3 *Jaunu uzdevumu uzticēšanas Latvijas Bankai atbilstības monetārās finansēšanas aizliegumam novērtējums*

Pamatojoties uz iepriekš minētajiem kritērijiem, turpmākajos punktos novērtēts, vai Latvijas Bankas jaunie uzdevumi atbilst monetārās finansēšanas aizliegumam.

a) Uzdevumi, kas saistīti ar uzdevumiem, kuri ECB un NCB uzticēti ar Līgumu un ECBS Statūtiem

Atbilstoši Līguma 127.panta 5.punktam un Statūtu 3.3.pantam Latvijas Banka palīdz kompetentajām iestādēm sekmīgi īstenot politiku, kas attiecas uz kredītiestāžu konsultatīvo uzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti. Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 6. punktu un ECBS Statūtu 25.2. pantu Padome var noteikt ECB konkrētus uzdevumus saistībā ar politiku, kas attiecas uz kredītiestāžu un citu finanšu iestāžu, izņemot apdrošināšanas sabiedrības, uzraudzību. Pamatojoties uz minēto, Padome uzticējusi ECB uzdevumus attiecībā uz kredītiestāžu prudenciālu uzraudzību saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1024/2013.

Nododot Latvijas Bankai FKTK uzdevumus saistībā ar kredītiestāžu uzraudzību, Latvijas Banka kļūs par NKI saskaņā ar Padomes Regulu (ES) Nr. 1024/2013 izveidotā VUM ietvaros. Pārējie uzdevumi, kas FKTK jānodod Latvijas Bankai attiecībā uz citu finanšu tirgus dalībnieku uzraudzību, kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumu, kā arī noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu pārvaldību, nav tieši saistīti ar uzdevumiem, kas ECB un NCB uzticēti ar Līgumu un ECBS Statūtiem.

b) Uzdevumi, kas nav raksturīgi centrālās bankas uzdevumiem

Latvijas Bankas jaunie uzdevumi kredītiestāžu un citu finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības un noregulējuma, kā arī noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu pārvaldības jomā nav centrālajai bankai neraksturīgi uzdevumi.

Uzraudzības uzdevumi un uzdevumi, kas saistīti ar uzraudzības uzdevumiem, ir daļa no centrālo banku uzdevumiem[20]. Trīspadsmit no deviņpadsmit VUM iesaistītajām NKI ir NCB. ECB vienmēr devusi priekšroku NCB iesaistīšanai prudenciālajā uzraudzībā. Iepriekšējos ECB atzinumos par nacionālo tiesību aktu projektiem, ar kuriem tiek reformēta prudenciālās uzraudzības institucionālā sistēma dalībvalstīs, norādīts, ka NCB tradicionāli bijušas cieši iesaistītas kredītiestāžu prudenciālajā uzraudzībā, jo tām ir būtiska loma finanšu sistēmā, jo īpaši attiecībā uz monetārās politikas īstenošanu un maksājumu sistēmu raitas darbības nodrošināšanu[21].

Agrāk ECB arī paudusi nostāju, ka NCB uzraudzības uzdevumu attiecināšana arī uz nebanku uzraudzību ir saderīga ar ECBS uzdevumiem. Saskaroties ar pieaugošo tradicionālo robežu izzušanu starp banku, vērtspapīru un apdrošināšanas sektoriem un no tā izrietošajām jaunajām problēmām prudenciālajā uzraudzībā un finanšu sistēmas stabilitātē, NCB ar vispārēju atbildību par finanšu tirgiem varētu tikt galā labāk nekā vairākas uzraudzības iestādes, kuru uzraudzības pilnvaras attiecas tikai uz konkrētu finanšu sektoru[22].

Noregulējuma uzdevumus var uzskatīt par centrālo banku uzdevumiem ar nosacījumu, ka tie nemazina NCB neatkarību saskaņā ar Līguma 130. pantu[23]. Administratīvā noregulējuma uzdevumus uzskata par uzdevumiem, kas saistīti ar Līguma 127. panta 5. punktā minētajiem uzdevumiem, pamatojoties uz interpretāciju, ka administratīvā noregulējuma uzdevumi un uzraudzības uzdevumi viens otru papildina. ECB jau paudusi viedokli, ka, ja NCB ar noregulējumu saistītie pienākumi tiek attiecināti arī uz citām finanšu iestādēm, kas ietilpst banku grupā, šādus jaunus uzdevumus var uzskatīt arī par saistītiem ar Līguma 127. panta 5. punktā noteiktajiem uzdevumiem pēc analoģijas ar NCB noregulējuma uzdevumu attiecībā uz kredītiestādēm savstarpējo papildināmību ar tās esošajiem uzraudzības un finanšu stabilitātes uzdevumiem. Vairākas dalībvalstis uzticējušas savām NCB nozīmīgu lomu kredītiestāžu un finanšu iestāžu noregulējumā vai nu kā noregulējuma iestādēm, vai kā kompetentajām uzraudzības iestādēm. ECB ir vispārīgi piekritusi šādu uzdevumu

20 Sk. ECB 2020. gada konverģences ziņojuma angļu valodā 32. lpp.

21 Sk. Atzinuma CON/2006/15 2.1.2. punktu.

22 Sk. Atzinuma CON/2011/46 2.3. punktu.

23 Sk. Atzinuma CON/2016/28 3.2.3. punktu.

uzticēšanai NCB ar nosacījumu, ka tie finansiāli un operacionāli netraucē NCB ar ECBS saistīto uzdevumu izpildi[24].

ECB saprot, ka noregulējuma finansēšanas mehānismi Latvijā paliek nemainīgi un tos joprojām reglamentē Kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību darbības atjaunošanas un noregulējuma likuma attiecīgie noteikumi[25]. Attiecīgi Latvijas Banka būs atbildīga par to, lai nacionālajā noregulējuma fondā tiktu uzkrāti un pārvaldīti to struktūru līdzekļi, uz kurām attiecas noregulējums. Latvijas Bankai būs arī tiesības izmantot alternatīvus finansējuma avotus un slēgt aizdevumu vai citus atbalsta līgumus ar ieguldījumu brokeru sabiedrībām, finanšu iestādēm vai citām trešām personām, ja noregulējuma fonda līdzekļi nav nekavējoties pieejami vai nav pietiekami, lai segtu zaudējumus, izmaksas vai citus izdevumus[26]. Visbeidzot, Latvijas Bankai būs tiesības lūgt aizdevumu no citu dalībvalstu noregulējuma finansēšanas mehānismiem[27].

Šajā sakarā ECB atzīmē, ka jebkura noregulējuma fonda vai finanšu mehānisma finansēšana, ko veic ECBS NCB, neatbilst Līguma 123. pantā noteiktajam monetārās finansēšanas aizliegumam. Ja NCB darbojas kā noregulējuma iestāde, tai nekādā gadījumā nevajadzētu uzņemties vai finansēt pagaidu finansējuma iestādes vai aktīvu pārvaldības struktūras saistības. Šajā sakarā valsts tiesību aktiem skaidri jānorāda, ka NCB neuzņemsies vai nefinansēs šādu struktūru saistības[28].

ECB atzinusi, ka noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu pārvaldība ir uzdevumi, kas papildina NCB uzraudzības uzdevumus[29]. Latvijā to apliecina fakts, ka FKTK šos uzdevumus veikusi kopš tās izveides 2001. gadā.

c) *Uzdevumi, kas nepārprotami pildīti valdības vārdā un vienīgi tās interesēs*

Tādu pašu iemeslu dēļ, kā b) apakšpunktā aprakstītie iemesli, ar likumprojektu Latvijas Bankai uzticētie uzdevumi attiecībā uz kredītiestāžu un citu finanšu tirgus dalībnieku uzraudzību un noregulējumu, kā arī noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu pārvaldību nav uzdevumi, kas tiek pildīti valdības vārdā un vienīgi tās interesēs.

d) *Apmērs, kādā jauno uzdevumu izpilde rada interešu konfliktu ar esošajiem centrālās bankas uzdevumiem*

Likumprojekts paredz monetārās politikas, uzraudzības un noregulējuma funkciju darbības nodalīšanu. Tas ietver tādas iekšējās struktūras izveidi, saskaņā ar kuru šos uzdevumus

24 Attiecībā uz noregulējumu ECB norāda, ka Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/59/ES (2014. gada 15. maijs), ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atveseļošanas un noregulējuma režīmu un groza Padomes Direktīvu 82/891/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/ES, 2012/30/ES un 2013/36/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 648/2012 (OV L 173, 12.6.2014., 190. lpp.) 3. panta 3. punktā noteikts, ka iestādes, kas ir arī kompetentās iestādes banku uzraudzības nolūkos, par noregulējuma iestādēm var iecelt tikai izņēmuma kārtā un tikai tad, ja ieviesti atbilstīgi strukturāli pasākumi, lai nodrošinātu operacionālo neatkarību un novērstu interešu konfliktus starp uzraudzības funkciju un citām attiecīgās iestādes funkcijām.

25 Kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību darbības atjaunošanas un noregulējuma likuma 121.–127. pants.

26 Kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību darbības atjaunošanas un noregulējuma likuma 121.3. pants.

27 Kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību darbības atjaunošanas un noregulējuma likuma 121.4. pants.

28 Sk. ECB 2020. gada konverģences ziņojuma angļu valodā 34. lpp.

29 Sk. Atzinumu CON/2016/6.

veic atsevišķi departamenti, kuriem ir atsevišķa pakļautības kārtība un skaidri noteiktas lēmējinstitūciju un to locekļu pilnvaras. Tiks izveidotas divas atsevišķas komitejas uzraudzības un noregulējuma jautājumiem. Katru no šīm komitejām vadīs cits padomes loceklis. Uzraudzības komitejas locekļi nevar būt arī Noregulējuma komitejas locekļi un otrādi. Visbeidzot, likumprojektā noteikts, ka uzraudzības un noregulējuma funkcijas jāveic tā, lai tās netraucētu un neietekmētu ar Eurosistēmas monetāro politiku saistīto uzdevumu izpildi. Šie noteikumi skaidri nošķir uzraudzības un noregulējuma uzdevumus no interešu konflikta rašanās saistībā ar esošajiem centrālās bankas uzdevumiem[30].

e) *Apmērs, kādā jauno uzdevumu izpilde ir nesamērīga ar Latvijas Bankas finanšu vai organizatoriskajām spējām*

Nacionālie tiesību akti, kas prasa NCB pārņemt agrāk neatkarīgas valsts iestādes saistības kādu uzdevumu un pienākumu nacionālās reorganizācijas rezultātā, piemēram, nododot NCB noteiktus uzraudzības uzdevumus, ko iepriekš veikušas valsts vai neatkarīgas valsts iestādes vai institūcijas, pilnībā nenodrošinot NCB pret visām finanšu saistībām, kas izriet no šādu institūciju iepriekšējām darbībām, ir pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu[31]. Likumprojekta pārejas noteikumos iekļauti sīki izstrādāti noteikumi par FKTK tīro aktīvu izmantošanu brīdī, kad tā tiks pievienota Latvijas Bankai (sk. 5.1.4. punktu). Visi zaudējumi, kas izriet no prasījumiem pret FKTK saistībā ar lēmumiem, kuri pieņemti pirms tās pievienošanas Latvijas Bankai un kuriem pievienošanas brīdī nebūs izveidota rezerve, tiks segti no valsts budžeta. ECB atzinīgi vērtē šo noteikumu, jo tas nepārprotami pasargā Latvijas Banku no FKTK finanšu saistībām, tādējādi nodrošinot monetārās finansēšanas aizlieguma ievērošanu. Attiecībā uz turpmāko finansējumu izdevumiem, kas izriet no jaunajiem uzraudzības un noregulējuma, kā arī noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu pārvaldības uzdevumiem, likumprojektā paredzēts, ka šādi izdevumi tiks iekasēti no finanšu tirgus dalībniekiem. Visbeidzot, pārejas noteikumi paredz arī visu to darbinieku pārcelšanu uz Latvijas Banku, kuri FKTK veic pamatfunkcijas (t. i., ar atbalstu nesaistītas funkcijas).

Ņemot vērā jaunos Latvijas Bankas pienākumus VUM ietvaros, ECB norāda, ka Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/36/ES[32] 4. panta 4. punktā noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina, ka kompetentajām iestādēm ir zināšanas, resursi, darbības spējas, pilnvaras un neatkarība, kas nepieciešama, lai veiktu funkcijas saistībā ar prudenciālo uzraudzību, izmeklēšanu un sankcijām, kas noteiktas minētajā direktīvā un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 575/2013[33]. Saskaņā ar Bāzeles efektīvas banku

30 Attiecībā uz prudenciālo uzraudzību ECB atzīmē, ka noteikumi par monetārās politikas un uzraudzības nodalīšanu saskaņā ar Padomes Regulas (ES) Nr. 1024/2013 25. pantu attiecas tieši uz ECB, nevis uz nacionālajām kompetentajām iestādēm.

31 Sk. ECB 2020. gada konverģences ziņojuma angļu valodā 34. lpp.

32 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV L 176, 27.6.2013., 338. lpp.).

33 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV L 176, 27.6.2013., 1. lpp.).

uzraudzības pamatprincipu ieteikumiem[34] uzraudzības iestādei jābūt pietiekamiem resursiem efektīvas uzraudzības un pārraudzības veikšanai. Ņemot vērā Latvijas Bankas pienākumus VUM ietvaros, kā arī ņemot vērā Latvijas Bankas resursus, Latvijas iestādēm būtu jāņem vērā VUM vajadzība pēc NKI darbiniekiem kopējās uzraudzības komandās un pārbaudes grupās, kā arī intensīvāka uzraudzība, kas sagaidāma attiecībā uz mazāk nozīmīgām iestādēm[35].

Ņemot vērā iepriekš minēto, nevar secināt, ka Latvijas Bankai uzticēto jauno uzdevumu izpilde būtu nesamērīga ar Latvijas Bankas finanšu vai organizatoriskajām spējām, un tai nevajadzētu ietekmēt resursus, ko Latvijas Banka pašlaik piešķir monetārās politikas īstenošanai un citiem esošajiem centrālās bankas uzdevumiem.

f) Apmērs, kādā jauno uzdevumu izpilde atbilst Latvijas Bankas institucionālajai struktūrai, ņemot vērā centrālās bankas neatkarības un pārskatatbildības apsvērumus

Jaunu uzdevumu uzticēšana Latvijas Bankai saistībā ar kredītiestāžu un finanšu iestāžu uzraudzību un noregulējumu, kā arī noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu pārvaldību tiks papildināta ar divu jaunu komiteju izveidi, kas attiecīgi nodarbosies ar uzraudzības un noregulējuma jautājumiem. Latvijas Bankas padomes pieņemts reglaments noteiks, par kuriem lēmumiem šīs komitejas būs atbildīgas. Padome būs apstrīdēšanas iestāde saistošiem lēmumiem, ko pieņēmušas komitejas. Lai gan komiteju locekļiem, kas nav arī padomes locekļi, būs tikai institucionālās neatkarības garantijas, uz visiem padomes lēmumiem neatkarīgi no tā, vai tie skar uzdevumus, kas saistīti ar ECBS vai uzraudzības un noregulējuma uzdevumiem, attiecas vienas un tās pašas neatkarības garantijas un uz tiem attiecas viens un tas pats pārskatatbildības regulējums. Visbeidzot, likumprojekta noteikumi par interešu konflikta novēršanu, kas aprakstīti 5.1.3. punktā, pietiekami nodala Latvijas Bankas ECBS uzdevumu izpildi no to jauno uzdevumu izpildes, kurus paredzēts uzticēt Latvijas Bankai.

Ņemot to vērā, ECB uzskata, ka jauno uzdevumu uzticēšana Latvijas Bankai, visticamāk, nebūs pretrunā Latvijas Bankas institucionālajai struktūrai.

g) Apmērs, kādā uzdevumu izpilde varētu radīt būtiskus finanšu riskus

Attiecībā uz Latvijas Bankas atbildības regulējumu likumprojektā paredzēts, ka atbildība par Latvijas Bankas padomes locekļa vai Latvijas Bankas darbinieka vai pilnvarotas personas rīcību, pildot savus amata pienākumus, aprobežojas ar tīšu prettiesisku darbību vai rupju neuzmanību. Saskaņā ar pašreizējo tiesisko regulējumu FKTK lēmējinstitūciju un darbinieku atbildība ir plašāka un neaprobežojas tikai ar rupju neuzmanību. Tādējādi likumprojekts ievērojami mazina finanšu riskus, ko varētu radīt jaunu uzraudzības un noregulējuma uzdevumu uzticēšana Latvijas Bankai.

34 Pieejami Starptautisko norēķinu bankas interneta vietnē www.bis.org.

35 Sk. arī Atzinuma CON/2018/6 2.2. punktu.

h) Apmērs, kādā jauno uzdevumu izpilde pakļauj Latvijas Bankas lēmējinstitūciju locekļus nesamērīgam politiskam riskam un ietekmē viņu personisko neatkarību

Ar likumprojektu Latvijas Bankai uzticēto jauno uzdevumu izpilde nepakļauj Latvijas Bankas lēmējinstitūciju locekļus nesamērīgam politiskam riskam un neietekmē viņu personisko neatkarību.

Secinājumi

Jaunos uzdevumus, kas ar likumprojektu uzticēti Latvijas Bankai attiecībā uz kredītiestāžu un finanšu iestāžu uzraudzību un noregulējumu, kā arī noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu pārvaldību var uzskatīt par centrālās bankas uzdevumiem. Attiecībā uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību Latvijas Bankas uzdevumi papildina ECB prudenciālās uzraudzības uzdevumus VUM ietvaros. Pārējie uzdevumi nav centrālajai bankai neraksturīgi uzdevumi, un tie uzticēti vairākām citām ECBS NCB. Finanšu riski, ar kuriem Latvijas Banka saskarsies, uzņemoties šos jaunos uzdevumus, ar likumprojekta palīdzību ir ierobežoti. Finanšu tirgus dalībnieki turpinās segt visas izmaksas, kas vajadzīgas finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanai un uzraudzībai un noregulējuma īstenošanai, kā arī noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu pārvaldībai pēc šo uzdevumu nodošanas Latvijas Bankai. Visi zaudējumi no prasījumiem pret FKTK saistībā ar lēmumiem, kuri pieņemti pirms tās pievienošanas Latvijas Bankai un kuriem pievienošanas brīdī nebūs izveidota rezerve, tiks segti no valsts budžeta. Izdevumi, kas Latvijas Bankai radīsies jauno uzdevumu izpildē, tiks segti no finanšu tirgus dalībnieku iemaksām. Latvijas Bankas atbildība attieksies tikai uz tīšām prettiesiskām darbībām un rupju neuzmanību. Likumprojektā pievērsta uzmanība tam, lai nodrošinātu, ka jaunie uzdevumi atbilst Latvijas Bankas jaunajai institucionālajai struktūrai, kā arī lai pienācīgi pārvaldītu interešu konfliktus, kas varētu rasties, pildot Latvijas Bankas uzdevumus centrālo banku, uzraudzības, noregulējuma, kā arī noguldījumu garantiju un ieguldītāju un apdrošināšanas aizsardzības sistēmu jomā.

6. Maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmas

6.1 *Likumprojekta noteikumu par maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmām mērķis*

Saskaņā ar likumprojektu Latvijas Bankas uzdevums veicināt maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmu raitu darbību ir regulēts sīkāk nekā saskaņā ar spēkā esošo likumu. Likumprojektā noteikts, ka maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmu raitas darbības veicināšana ietver maksājumu sistēmu pārraudzību, lai novērtētu to efektivitāti un drošību. Latvijas Banka kopā ar citām Eurosistēmas centrālajām bankām pārrauga maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmas saskaņā ar Eurosistēmas pārraudzības politikas regulējumu. Šī pārraudzība aptver visas maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmas, kas darbojas Latvijā. Likumprojektā precizēts, ka uzdevums veicināt maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmu raitu darbību ietver arī maksāšanas līdzekļu attīstības veicināšanu. Latvijas Banka nodrošina Latvijas finanšu tirgus dalībnieku dalību TARGET2-Latvija saskaņā ar ECB tiesisko regulējumu, t. sk. ECB pamatnostādnēm, un Latvijas Bankas uzturētajā elektroniskajā klīringa sistēmā.

6.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmām*

ECB atzinīgi vērtē likumprojekta noteikumus, kas nosaka stabilāku tiesisko pamatu Latvijas Bankas pašreizējiem uzdevumiem saistībā ar maksājumu un finanšu instrumentu norēķinu sistēmu raitu darbību, t. sk. maksājumu sistēmu pārraudzību, lai novērtētu to efektivitāti un drošību.

7. Euro banknošu un monētu emisija un apgrozība

7.1 *Likumprojekta noteikumu par euro banknošu un monētu emisiju un apgrozību mērķis*

7.1.1 Likumprojekts pilnvaro Latvijas Banku organizēt euro banknošu izgatavošanu un piegādi un emitēt euro banknotes saskaņā ar ECBS Statūtiem un ECB tiesību aktiem. Latvijas Banka organizē euro apgrozības monētu, t. sk. euro piemiņas monētu, un kolekcijas monētu, dizaina izveidi, izgatavošanu un piegādi, kā arī emitē tās, ievērojot Savienības tiesību aktus un ECB apstiprinātu euro monētu emisijas daudzumu. Latvijas Banka apstrādā euro banknotes un monētas, tās aizstāj un izņem tās no apgrozības atbilstoši Savienības, t. sk. ECB, tiesību aktiem.

Lai veicinātu euro skaidrās naudas pieejamību Latvijā, Latvijas Bankai uzdots: a) monitorēt, analizēt un prognozēt skaidrās naudas turpmāko apriti Latvijā; b) sagatavot pārskatu par skaidrās naudas apriti un pieejamību Latvijā; un c) sadarbībā ar skaidras naudas apritē Latvijā iesaistītajiem tiesību subjektiem izstrādāt un īstenot pasākumus euro skaidrās naudas aprites Latvijā nodrošināšanai.

7.1.2 Likumprojektā noteikts, ka Latvijas Banka izņem no apgrozības tai iesniegtas nederīgas euro banknotes un monētas un aizstāj tās ar derīgām euro banknotēm un monētām atbilstoši Savienības, t. sk. ECB, tiesību aktiem. Saskaņā ar šo tiesisko regulējumu Latvijas Banka var atteikties aizstāt tādas Latvijas Bankā iesniegtas nederīgas euro banknotes vai monētas, kurām ir bojājuma pazīmes un kuru izskats saskaņā ar Latvijas Bankas atzinumu ir mainīts tīši vai tāda procesa rezultātā, kuram, saprātīgi pieņemot, ir sagaidāma šāda ietekme. Ar likumprojektu Latvijas Bankai uzdots noteikt prasības un kārtību, kādā tā veic apgrozībai nederīgas banknotes un monētas, kurai ir bojājuma pazīmes, pieņemšanu, identifikāciju un aizstāšanu. Turklāt likumprojekts pilnvaro Latvijas Bankas padomi izveidot komiteju, kurai ir tiesības pieņemt lēmumus par identifikācijai pieņemtu bojātu un nederīgu banknošu vai monētu aizstāšanu.

7.1.3 Ar likumprojektu Latvijas Bankai uzdots izņemt no apgrozības Latvijas Bankā iesniegtas viltotas banknotes un monētas un nelikumīgas euro banknošu un monētu reprodukcijas, ievērojot Savienības, t. sk. ECB, tiesību aktus. Turklāt likumprojektā noteikts, ka gadījumos, kas noteikti Savienības, t. sk. ECB, tiesību aktos, Latvijas Bankai pēc pieprasījuma jāsniedz rakstisks apstiprinājums par euro banknotes vai monētas reprodukcijas likumīgumu. Likumprojekts uzdod Latvijas Bankai noteikt prasības un kārtību, kādā tiek veikta banknošu un monētu ar viltojuma pazīmēm pieņemšana un identifikācija.

7.1.4 Likumprojektā kodificēta esošā kārtība, nosakot, ka Latvijas Banka ir kompetentā iestāde, kas pilda Nacionālā analīzes centra un Monētu nacionālā analīzes centra funkcijas Latvijas Republikā saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1338/2001 4. un 5. pantu[36].

7.1.5 Ar likumprojektu Latvijas Bankai uzdots aizstāt apgrozībai derīgas euro banknotes un monētas un noteikt prasības un kārtību, kādā tiek aizstātas apgrozībai derīgas euro banknotes un monētas.

7.1.6 Likumprojekts nosaka kārtību Latvijas Bankas mijiedarbībai ar skaidrās naudas apstrādātājiem. Proti, Latvijas Bankai ir tiesības noteikt: a) prasības euro banknošu un monētu apstrādei un laišanai otrreizējā apgrozībā; b) skaidrās naudas apstrādātāju reģistrācijas un darbības kontroles prasības un kārtību; un c) pārskatu par izmantotajām euro banknošu un monētu apstrādes iekārtām un ar tām apstrādāto euro banknošu un monētu apjomu iesniegšanas prasības.

7.1.7 Visbeidzot, likumprojekts Latvijas Bankai nosaka tiesības izteikt brīdinājumu vai piemērot soda naudu no 1 000 euro līdz 10 000 euro apmērā skaidrās naudas apstrādātājiem, kas pārkāpj prasības attiecībā uz: a) euro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā; b) skaidrās naudas apstrādātāju reģistrāciju; vai c) pārskatu par izmantotajām euro banknošu un monētu apstrādes iekārtām un ar tām apstrādāto euro banknošu un monētu apjomu iesniegšanu. Tiesības piemērot sankcijas skaidrās naudas apstrādātājiem ir jaunas tiesības, jo tās nav paredzētas spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā. Šādas sankciju piemērošanas tiesības atbilst Regulai (EK) Nr. 1338/2001 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. 1210/2010[37]. Paredzēts, ka lēmumus par šo sankciju piemērošanu pieņems Latvijas Bankas padomes izveidota komiteja.

7.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par euro banknošu un monētu emisiju un apgrozību*

7.2.1 ECB saprot, ka likumprojekta mērķis ir veicināt skaidrās naudas pietiekamu pieejamību visā Latvijā. ECB atzinīgi vērtē mērķi stiprināt skaidrās naudas kā maksāšanas un vērtības uzkrāšanas līdzekļa, kas pieejams visām iedzīvotāju grupām, pozīcijas. Kā iepriekš norādījusi ECB, lai gan arvien vairāk tiek izmantoti elektroniskie maksājumu instrumenti un skaidrās naudas izmantošana samazinās, kopumā skaidrā nauda joprojām ir vispāratzīts maksāšanas līdzeklis, kas nodrošina tūlītēju parādu nokārtošanu. Turklāt spēja maksāt skaidrā naudā joprojām ir īpaši svarīga atsevišķām sabiedrības grupām, kuras dažādu leģitīmu iemeslu dēļ izvēlas izmantot skaidro naudu, nevis citus maksāšanas līdzekļus, vai kuras nespēj izmantot digitālās tehnoloģijas. Skaidrajai naudai varētu būt svarīga loma maksājumu sistēmu traucējumu gadījumā, lai gan var tikt ietekmētas arī skaidrās naudas iekārtas un citi pakalpojumu punkti, jo tie ir atkarīgi no mijiedarbības ar konta turētājām iestādēm[38]. Ir svarīgi, ka visas dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka kredītiestādes un filiāles, kas darbojas to teritorijā, nodrošina pienācīgu piekļuvi skaidrās naudas pakalpojumiem, lai veicinātu nepārtrauktu skaidras naudas izmantošanu[39].

---

36 Padomes Regula (EK) Nr. 1338/2001 (2001. gada 28. jūnijs), ar kuru paredz pasākumus, kas vajadzīgi euro aizsardzībai pret viltošanu (OV L 181, 4.7.2001., 6. lpp.).

37 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1210/2010 (2010. gada 15. decembris) par euro monētu autentiskuma noteikšanu un rīkošanos ar apgrozībai nederīgām euro monētām (OV L 339, 22.12.2010., 1. lpp.).

38 Sk. Atzinuma CON/2020/13 9.2.1. punktu.

39 Sk. Atzinuma CON/2020/13 9.2.3. punktu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ECB vēlas ierosināt precizējumu likumprojektā, skaidri norādot, ka Latvijas Banka sadarbībā ar skaidrās naudas apritē iesaistītajiem tiesību subjektiem Latvijā izstrādās un īstenos pasākumus, lai nodrošinātu, ka Latvijā apgrozībā ir pietiekams euro skaidrās naudas daudzums[40]. Attiecībā uz noteikumu, ar kuru Latvijas Bankai tiek uzdots sagatavot pārskatu par skaidrās naudas apgrozību un pieejamību Latvijā, ECB saprot, ka šā pārskata sagatavošana ir regulāra/ilgstoša darbība, un iesaka to precizēt likumprojektā, iekļaujot sīkāku informāciju par pārskata sagatavošanas intervāliem.

7.2.2 Likumprojekta formulējums jāpastiprina[41], lai to saskaņotu ar Eiropas Centrālās bankas Lēmuma ECB/2013/10[42] 3. panta 3. punkta a) apakšpunktu, jo šis tiesību akts neparedz rīcības brīvību gadījumos, kuros NCB zina vai tām ir pietiekams iemesls uzskatīt, ka īstas euro banknotes ir tīši bojātas, tām jāatsakās apmainīt euro banknotes un jāietur tās, lai izvairītos no šādu euro banknošu atgriešanās apgrozībā vai lai novērstu to, ka iesniedzējs tās piedāvā apmaiņai citā NCB. Lēmumā ECB/2013/10 noteikts, ka vienīgais izņēmums no šī pienākuma ir tad, ja iesniedzēja labticība ir zināma vai pierādāma. ECB saprot, ka šis likumprojekta noteikums[43] attiecas tikai uz noteikumiem, kas piemērojami nederīgu un bojātu banknošu apmaiņai. Būtu jānodrošina, ka visi lēmumi par bojātu vai nederīgu banknošu aizstāšanu, kuru pieņemšanas tiesības likumprojekts paredz Latvijas Bankas norīkotai komitejai, tiek pieņemti saskaņā ar Savienības, t. sk. ECB, tiesību aktiem, jo īpaši Lēmumu ECB/2013/10.

7.2.3 Attiecībā uz euro banknošu reprodukciju ECB vēlas vērst uzmanību uz to, ka 2020. gada beigās Lēmums ECB/2013/10 tika grozīts. Saskaņā ar attiecīgajiem grozījumiem būtu jāatjaunina likumprojekta formulējums, lai nodrošinātu, ka tas atbilst Lēmumam ECB/2013/10, piem., ECB nevis apstiprina euro banknošu reprodukcijas likumību, bet gan piekrīt noteikt atbrīvojumu euro banknotes reprodukcijai, pamatojoties uz analīzes rezultātiem. Turklāt ECB saprot, ka prasības un kārtību, kādā tiks veikta banknošu un monētu ar viltojuma pazīmēm pieņemšana un identifikācija[44] noteiks Latvijas Banka atbilstoši Savienības, t. sk. ECB, tiesību aktiem. Turklāt būtu jāprecizē kompetence noteikt atbrīvojumu reprodukcijai saskaņā ar Lēmuma ECB/2013/10 2. panta 5. punktu, lai ņemtu vērā gadījumus, kuros reprodukcija nav izgatavota Latvijas teritorijā.

7.2.4 Attiecībā uz Latvijas Bankas tiesībām aizstāt apgrozībai derīgas euro banknotes un monētas ECB saprot, ka šā noteikuma mērķis nav radīt jebkurai personai absolūtas tiesības pieprasīt un saņemt jebkādas nominālvērtības, un ierosina šo interpretāciju atspoguļot likumprojektā.

7.2.5 Attiecībā uz likumprojekta noteikumiem par Latvijas Bankas mijiedarbību ar skaidrās naudas apstrādātājiem ECB saprot, ka prasības euro banknošu un monētu apstrādei un atkārtotai laišanai apgrozībā, kā arī pārskatu iesniegšanai par izmantotajām euro banknošu un monētu apstrādes iekārtām un ar tām apstrādāto euro banknošu un monētu apjomu noteiks Latvijas Banka atbilstoši Savienības, t. sk. ECB, tiesību aktiem.

---

40 Sk. likumprojekta 38. panta piektās daļas 3. punktu.

41 Sk. likumprojekta 39. panta pirmo daļu.

42 Eiropas Centrālās bankas Lēmums ECB/2013/10 (2013. gada 19. aprīlis) par euro banknošu nominālvērtībām, parametriem, atveidošanu, apmaiņu un izņemšanu no apgrozības (OV L 118, 25.3.2003., 37. lpp.).

43 Sk. likumprojekta 39. pantu.

44 Sk. likumprojekta 40. panta ceturto daļu.

7.2.6 Visbeidzot, ECB atzinīgi vērtē jaunās Latvijas Bankas tiesības piemērot sankcijas par iespējamiem skaidras naudas apstrādātāju pārkāpumiem, kas pārkāpj prasības attiecībā uz: 1) euro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā; 2) skaidrās naudas apstrādātāju reģistrāciju; vai 3) pārskatu par izmantotajām euro banknošu un monētu apstrādes iekārtām un ar tām apstrādāto euro banknošu un monētu apjomu iesniegšanu.

8. Statistika

8.1 *Likumprojekta noteikumu par statistiku mērķis*

8.1.1 Uzdevums vākt statistiku pašlaik uzticēts gan Latvijas Bankai, gan FKTK. Lai gan uz Latvijas Banku neattiecas Statistikas likums, FKTK pašlaik noteikta par vienu no statistikas iestādēm, uz kuru attiecas Statistikas likuma prasības. Pēc FKTK pievienošanas Latvijas Bankai uz līdz šim FKTK vākto statistiku neattieksies Statistikas likums. Tāpēc likumprojektā paredzēts visaptverošs statistikas regulējums, kas atbilst abu Eiropas līmeņa statistikas sistēmu pamatprincipiem – ECBS sistēmai un Eiropas Statistikas sistēmai, ko veido Eurostat un dalībvalstu statistikas iestādes.

8.1.2 Ar likumprojektu noteikts, ka Latvijas Bankai vāc, glabā un apstrādā statistiskos datus, izstrādā, apkopo, analizē un izplata statistisko informāciju, lai nodrošinātu tās uzdevumu izpildi, tai skaitā atbalstītu ECB darbību ECBS uzdevumu izpildei un kredītiestāžu uzraudzībai nepieciešamās statistiskās informācijas sagatavošanā un atbalstītu Savienības institūcijas un struktūras, kuru kompetencē ir finanšu tirgus dalībnieku un finanšu tirgu un infrastruktūras uzraudzība, noregulējuma piemērošana, kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšana vai finanšu sistēmas stabilitātes veicināšana.

8.1.3 Likumprojekts tāpat paredz, ka Latvijas Banka nosaka statistisko datu sagatavošanas un iesniegšanas prasības un kārtību, iesniegšanas termiņu, kā arī personas, kurām ir pienākums iesniegt statistiskos datus (t. i. statistisko datu sniedzējus) attiecībā uz monetāro un finanšu statistiku, banknošu un monētu statistiku, maksājumu un maksājumu sistēmu statistiku, ārējo statistiku (t. sk. maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistiku), finanšu kontu statistiku, noregulējuma un kompensāciju izmaksas sistēmu statistiku, finanšu stabilitātes statistiku un uzraudzības statistiku, kā arī citu statistiku, kas nepieciešama Latvijas Bankas uzdevumu izpildes nodrošināšanai.

8.1.4 Likumprojekts nosaka, ka Latvijas Banka statistiskos datus iegūst tieši no statistisko datu sniedzējiem vai netieši no administratīvajiem datu avotiem (reģistriem, datubāzēm, informācijas sistēmām un citiem informācijas avotiem). Pēc Latvijas Bankas pamatota pieprasījuma administratīvo datu avota turētājam ir pienākums bez maksas sniegt statistiskos datus Latvijas Bankai.

8.1.5 Likumprojektā noteikts, ka Latvijas Banka statistiskos datus izmanto tikai savu likumprojektā noteikto uzdevumu izpildei. Ar likumprojektu tiek noteikts, ka Latvijas Banka fizisko personu datus nekavējoties pēc to saņemšanas, pārbaudes un savienošanas ar citiem statistiskajiem datiem anonimizē, izņemot gadījumus, kuros fizisko personu dati joprojām nepieciešami Latvijas Bankas uzdevumu veikšanai nepieciešamās statistiskās informācijas nodrošināšanai, un identificējošos datus glabā šķirti no anonimizētajiem statistiskajiem datiem.

8.1.6 Likumprojektā noteikts, ka statistisko datu glabāšanas ilgumu nosaka Latvijas Banka. Latvijas Banka veic pasākumus, lai novērstu neatļautu piekļuvi statistiskajiem datiem, to sagrozīšanu vai izplatīšanu, kā arī nejaušu vai neatļautu iznīcināšanu.

8.1.7 Likumprojekts statistiskos datus, kuri netieši ļauj identificēt statistikas datu sniedzēju vai jebkuru citu personu, ļauj izmantot pētniecības vai analīzes vajadzībām, lai izstrādātu konceptuālus priekšlikumus vai veiktu ietekmes novērtējumus.

8.1.8 Likumprojekts dod tiesības Latvijas Bankai atļaut noteikta veidu statistisko datu apmaiņu atgriezeniskās saiknes ietvaros, kā noteikts Eiropas Centrālās bankas Regulā 2016/867 (ECB/2016/13)[45]. Pašlaik nacionālais tiesiskais regulējums neļauj kredītiestādēm, kas Latvijas Bankai sniedz attiecīgos kredītu mikrodatus, izmantot Regulas 2016/867 (ECB/2016/13) sniegtās priekšrocības, AnaCredit projekta vajadzībām saņemot kredītu mikrodatus no citu dalībvalstu statistisko datu sniedzējiem. Likumprojekts Latvijas Bankai dod tiesības noteikt kārtību, kādā tiek īstenota datu apmaiņa ar kredītu mikrodatu sniedzējiem, kas pieejama AnaCredit atgriezeniskās saiknes ietvaros.

8.1.9 Likumprojektā noteiktas sankcijas, ko Latvijas Banka ir tiesīga piemērot par statistisko datu sniegšanas, izmantošanas un aizsardzības pārkāpumiem, kā arī šo sankciju piemērošanas procesuālie noteikumi. Likumprojektā skaidri noteikts, ka šīs sankciju piemērošanas pilnvaras neierobežo ECB tiesības piemērot sankcijas saskaņā ar tieši piemērojamiem Savienības, t. sk. ECB, tiesību aktiem. Likumprojektā noteiktais sankciju režīms attiecas tikai uz sankcijām, ko Latvijas Banka var piemērot par tādiem prasību pārkāpumiem statistikas jomā, uz kuriem neattiecas Savienības, t. sk. ECB, tiesību akti. Paskaidrojuma rakstā sīkāk precizēts, ka sankcijas par pārkāpumiem saistībā ar uzraudzības statistiskajiem datiem tiks piemērotas saskaņā ar to nozaru tiesību aktu prasībām, kas regulē attiecīgo finanšu tirgu dalībnieku darbību. Lēmumu pieņemšanu par sankciju piemērošanu statistikas jomā var deleģēt Latvijas Bankas Padomes izveidotai komitejai.

8.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem statistikas jomā*

8.2.1 ECB saprot, ka Latvijas Banka nosaka prasības un kārtību statistisko datu sagatavošanai un iesniegšanai, iesniegšanas termiņus un statistisko datu sniedzējus, neierobežojot ECB regulatīvās pilnvaras saskaņā ar ES tiesību aktu pārākuma principu.

8.2.2 Attiecībā uz Latvijas Bankas tiesībām noteikt statistisko datu glabāšanas ilgumu iestāde, kura lūdz atzinumu, tiek aicināta sekot norisēm ECBS līmenī, jo vēl nav pieņemts lēmums par statistisko datu glabāšanas ilgumu. ECB saprot, ka saskaņā ar ES tiesību aktu pārākuma principu Latvijas Bankas noteiktais statistisko datu glabāšanas ilgums nedrīkst būt īsāks par ECB noteikto periodu.

45 Eiropas Centrālās bankas Regula (ES) 2016/867 (2016. gada 18. maijs) par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) (OV L 144, 1.6.2016., 44. lpp.).

8.2.3 Attiecībā uz Latvijas Bankas pienākumu veikt pasākumus, lai novērstu neatļautu piekļuvi statistiskajiem datiem, to sagrozīšanu vai izplatīšanu, kā arī nejaušu iznīcināšanu, ECB saprot, ka tas tiks veikts saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 2533/98[46] 8. panta 3. punktu.

8.2.4 Attiecībā uz statistisko datu, kas ļauj netieši identificēt statistisko datu sniedzēju vai jebkuru citu personu, izmantošanu pētniecības nolūkos, attiecīgie Regulas (EK) Nr. 2533/98 noteikumi piešķir šādu piekļuvi tikai zinātniskās pētniecības struktūrām un ar informācijas sniedzējas iestādes nepārprotamu iepriekšēju piekrišanu. ECB saprot, ka Latvijas Bankas procedūras, kas jānosaka attiecībā uz piekļuvi šādiem statistiskajiem datiem zinātniskās pētniecības nolūkos, tiks saskaņotas ar Regulas (EK) Nr. 2533/98 8. panta 1. punkta c) apakšpunktu.

8.2.5 ECB atzinīgi vērtē to, ka likumprojekts Latvijas Bankai piešķir tiesības atļaut noteikta veida statistisko datu apmaiņu atgriezeniskās saiknes ietvaros, kas noteikta Regulā 2016/867 (ECB/2016/13). ECB saprot, ka šādas apmaiņas procedūras atbildīs minētās regulas 11. panta prasībām un attiecīgajiem Eiropas Centrālās bankas Pamatnostādnes (ES) 2017/2335 noteikumiem[47].

8.2.6 ECB atzinīgi vērtē likumprojekta noteikumus, kas Latvijas Bankai dod tiesības piemērot sankcijas par tādu statistisko datu sniegšanu, izmantošanu vai aizsardzību, kas pārkāpj statistiskās prasības, kuras nav ietvertas Savienības, t. sk. ECB, tiesību aktos. Tas vēl vairāk nostiprina statistikas pārskatu sniegšanas regulējumu. ECB izmanto šo iespēju, lai atzīmētu, ka NCB ir pienākums informēt ECB un apspriesties ar to par ECB sankciju procedūru piemērošanu. Būtu jāapsver iespēja likumprojektā atspoguļot šo pienākumu sadarboties ECB sankciju piemērošanā.

9. Makrouzraudzības politika

9.1 *Likumprojekta noteikumu par makrouzraudzības politiku mērķis*

9.1.1 Latvijas Banka pašlaik ir makrouzraudzības iestāde, kas īsteno makrouzraudzības politiku koleģiālā sadarbībā ar FKTK un Finanšu ministriju, tajā skaitā savstarpēji izveidota sadarbības mehānisma ietvaros, izmantojot Makrouzraudzības padomes palīdzību. Finanšu ministrija kā finanšu sektora vadošā valsts pārvaldes iestāde īsteno finanšu sektora politiku un izstrādā finanšu sektora normatīvās prasības. Pēc FKTK pievienošanas Latvijas Bankai Latvijas Banka pieņems makrouzraudzības politikas lēmumus sadarbībā ar Finanšu ministriju, savukārt Finanšu ministrija turpinās īstenot finanšu sektora politiku.

9.1.2 Likumprojekts nosaka, ka makrouzraudzības politikas galvenais mērķis ir veicināt finanšu sistēmas stabilitāti kopumā, tai skaitā stiprinot finanšu sistēmas noturību pret satricinājumiem un ierobežojot sistēmisko risku veidošanos, tādējādi nodrošinot ilgtspējīgu finanšu sistēmas pienesumu tautsaimniecībai. Likumprojekts uzdod Latvijas Bankai gan noteikt, gan īstenot makrouzraudzības politiku. Nosakot un īstenojot makrouzraudzības politiku, Latvijas Banka: a) analizē un novērtē Latvijas finanšu sistēmas stabilitāti kopumā, kā arī identificē, monitorē un novērtē tās sistēmiskos riskus; b) sagatavo pārskatu par finanšu stabilitāti, kurā ietver finanšu sistēmas stabilitātes

46 Padomes Regula (EK) Nr. 2533/98 (1998. gada 23. novembris) par statistikas informācijas vākšanu, ko veic Eiropas Centrālā banka (OV L 318, 27.11.1998., 8. lpp.).

47 Eiropas Centrālās bankas Pamatnostādne (ES) 2017/2335 (2017. gada 23. novembris) par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanas procedūrām (ECB/2017/38) (OV L 333, 15.12.2017., 66. lpp.).

novērtējumu; un c) īsteno Eiropas Savienības un Latvijas normatīvajos aktos paredzētos makrouzraudzības politikas pasākumus un piemēro regulējošās prasības finanšu tirgum un tā dalībniekiem, lai mazinātu sistēmiskos riskus un stiprinātu Latvijas finanšu sistēmas noturību pret satricinājumiem.

9.1.3 Nosakot un īstenojot makrouzraudzības politiku, Latvijas Banka var izdot rekomendācijas par nepieciešamajiem pasākumiem finanšu sistēmas noturības pret satricinājumiem stiprināšanai un sistēmisko risku veidošanās ierobežošanai. Likumprojekts arī ļauj Latvijas Bankai noteikt finanšu sistēmas ilgtspēju veicinošus pasākumus, kas paredzēti finanšu tirgus dalībniekiem un kuru mērķis ir ierobežot sistēmisko risku veidošanos, kā arī stiprināt finanšu sistēmas noturību pret satricinājumiem.

9.2 *Īpaši apsvērumi par likumprojekta noteikumiem par makrouzraudzības politiku*

9.2.1 ECB atzinīgi vērtē Latvijas Bankas makrouzraudzības pilnvaru precizēšanu. Latvijas Banka kā nacionālā makrouzraudzības iestāde jau ir atbildīga par Latvijas finanšu sistēmas vispārējās attīstības monitorēšanu un identificē un novērtē iespējamos sistēmiskos riskus finanšu stabilitātei, analizē finanšu iestāžu noturību pret šiem riskiem un iesaka un palīdz ieviest vajadzīgos makrouzraudzības pasākumus finanšu stabilitātes veicināšanai. Ar likumprojektu Latvijas Bankai nav noteikti jauni uzdevumi šajā jomā, bet gan precizētas Latvijas Bankas makrouzraudzības pilnvaras. Turklāt pēc FKTK pievienošanas Latvijas Bankai tā kļūst par norīkoto nacionālo iestādi, kas atbild par Savienības līmenī saskaņotu makrouzraudzības pasākumu īstenošanu, piem., pretciklisko kapitāla rezervju un sistēmiskā riska rezervju noteikšanu. Līdz ar to nav nepieciešams novērtēt, vai jaunu uzdevumu uzticēšana NCB atbilst monetārās finansēšanas aizliegumam.

9.2.2 Raugoties no finanšu stabilitātes viedokļa, ECB atzinīgi vērtē uz aizņēmējiem vērsto pasākumu tiesiskā regulējuma ieviešanu visās euro zonas valstīs[48]. Daži makrouzraudzības instrumentu piemēri, uz kuriem neattiecas Savienības tiesiskais regulējums un kurus tādējādi var piemērot tikai tad, ja īpašs juridiskais pamats noteikts nacionālajos tiesību aktos, ietver nodevu par nestabilu finansējumu, kredītu un noguldījumu atlikuma proporciju un uz aizņēmējiem vērstos pasākumus, piem., kredīta/nodrošinājuma vērtības attiecību, kredīta/ienākumu attiecību, kredīta maksimālā ilguma ierobežojumus, prasības, kas saistītas ar kredīta atmaksas aprēķināšanas metodi, un citus instrumentus, kuru mērķis ir aizsargāt finanšu sistēmas stabilitāti kopumā, stiprināt tās noturību, kā arī novērst un mazināt sistēmiskos riskus[49].

9.2.3 Likumprojektā nav precizēts visaptverošs makrouzraudzības instrumentu komplekts. ECB saprot, ka FKTK makrouzraudzības pasākumus veikusi, pamatojoties uz Kredītiestāžu likuma 34.2 panta ceturto daļu un 55. pantu, un ka Latvijas Banka kā visu FKTK tiesību un pienākumu pārņēmēja spēs veikt šādus pasākumus nākotnē. Turklāt likumprojekta 46. panta pirmās daļas 3) punkts dod Latvijas Bankai tiesības piemērot regulējošās prasības finanšu tirgum un tā dalībniekiem, lai mazinātu sistēmiskos riskus un stiprinātu Latvijas finanšu sistēmas noturību pret satricinājumiem.

---

48 Sk. Atzinuma CON/2017/11 2.3. punktu un ECB Padomes 2016. gada 15. decembra paziņojumu par makrouzraudzības politiku, kas pieejams ECB interneta vietnē www.ecb.europa.eu.

49 Sk. Atzinuma CON/2020/10 3.11. punktu, Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Ieteikumu ESRK/2013/1 (2013. gada 4. aprīlis) par makrouzraudzības politikas vidēja termiņa mērķiem un instrumentiem (OV C 170, 15.6.2013., 1. lpp.) un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas rokasgrāmatu par makrouzraudzības politikas īstenošanu banku sektorā, kas pieejama ESRK interneta vietnē www.esrb.europa.eu.

Šajā sakarā, dodot Latvijas Bankai tiesības piemērot šādas regulējošās prasības finanšu tirgum un tā dalībniekiem, Latvijas Banka ir pietiekami elastīga, lai efektīvi noteiktu un īstenotu makrouzraudzības politiku.

Šo atzinumu publicēs ECB interneta vietnē.

Frankfurtē pie Mainas, 2021. gada 26. februārī

[parakstīts]

ECB prezidente

Christine LAGARDE